

Joyce Carol Oates: Kosto, rakkaustarina

Liisa Rinne:

Rakkaus on monimutkainen asia. Mihin se oikeuttaa? Velvoittaa? Ja kuinka paljon sen nimissä on lupa kostaa? Yhdysvaltalaisen Joyce Carol Oatesin romaani *_Kosto: rakkaustarina* on niitä pieniä suuria kertomuksia joihin toivoisi mahdollisimman monen tarttuvan. Se on moraaliteetti sortumatta moralisointiin.

Oatesin lause on tarkkaa, kristallinkirkasta. Paikoin lumoavaa, kaunista. Taitavan kirjoittajan taiten rakennettu teksti. Samalla lukijan kuitenkin valtaa hämmennys. Aihe itsessään, raiskaus ja naiseen kohdistuva väkivalta, ovat niin julmia. Miten sellaisen lukemisesta voi nauttia?

Tapahtumat käynnistyvät neljäs huhtikuuta 1996, Yhdysvaltain kansallispäivänä. Lipun ja amerikkalaisuuden päivänä, Niagaran putousten rajapinnassa.

Teena Maguire tekee yhden väärän valinnan ja kärsii siitä loppuelämänsä. Äiti ja tytär päättävät oikaista rantapolkua pitkin kotiin. Kymmenen minuutin oikopolku on myös tyttären, Bethien lapsuuden loppu.

Aloitus on vahva.

“Sen jälkeen kun hänet oli raiskattu, jätetty hakattuna ja potkittuna kuolemaan saastaisen venevajaan lattialle Rocky Point Parkiin. Sen jälkeen kun viisi – tai kuusi tai seitsemän – juopunutta miestä oli retuuttanut hänet venevajaan ja hänen kaksitoistavuotias tyttärensä oli kiljunut *Päästäkää meidät! Älkää satuttako! Ei saa satuttaa!* Sen jälkeen kun miehet olivat jahdanneet häntä kuin koiralauma saalista, sen jälkeen kun hän oli nyrjäyttänyt nilkkansa, hukannut molemmat korkeakorkoiset sandaalinsa rantapolulle.”

Tarinan ydin, se mitä tapahtuu, kerrotaan heti ensimmäisissä virkkeissä, ensimmäisessä luvussa. Tapahtumat venevajassa ovat kuitenkin vain puskuri, julma sattumien summa, jota lähdetään kerimään auki. Josta alkaa koston ja rakkauden herkkävireinen tutkielma. Selviytymistarina aikaan “jälkeen”, kun “ennen” on peruuttamattomasti ohi.

Selviytymistarina *_Kosto: Rakkaustarina* lopulta on. Ei ehkä niin onnellinen kuin haluaisimme, mutta toiveikas kuitenkin.

Kertoja puhuttelee tyttärtä, hän kertoo tarinaa Sinulle etäisyyden päästä, määrittelemättömässä tulevaisuudessa. Rakenne toimii, tyttären myötä tarina tuodaan lukijan lähelle. Iholle asti.

Yhteisö kääntyy Teena ja hänen tyttärtään vastaan. Kieltää itsestäänselvän teon. Kostaa sen, että Teena, yksinhuoltaja ja leski, ei suostu taipumaan yhteisön normeihin. Hänet leimataan yhteisön silmissä juopoksi ja huoraksi, joka ansaitseekin tulla raiskatuksi.

Samalla pelosta tulee koston väline.

“NÄIT HEITÄ RUOKAKAUPASSA. He mittailivat sinua katseellaan.”Bethel Maguire’. Ai sinä olet se?”

He katsoivat sinua hymyttöminä. Nimesi oli lausuttu halveksivasti.

Tytöistä isokokoisin, yllään collegepaita ja farkut ja poikien tennarit, lähestyi sinua, tönäisi olkapäähän kämmenellään.

“Muija vittu varo puheitas. Älä vittu mene sanomaan vääriä asioita mun veljistä. Kato kun ne aikoo viedä loppuun sen mitä ne siellä puistossa alotti jos sä ja sun horoäiti ette pidä vittu turpaa kiinni.”

Nainen pienessä topissa, shortseissa ja korkokengissä, senkö takia valinta on väärä? Että nainen, jo päälle kolmenkymmenen, pukeutuu kuin teinityttö. Sekö oikeuttaa nuoret pojat raiskaamaan äidin ja pahoinpitelemään tyttären?

On turha peitellä vihan tunnetta, jonka ajatus herättää. Mutta asia ei silti ole niin yksinkertainen, kuten se ei koskaan Oatesilla ole.

Ainoastaan nuori poliisi, John Droomoor, asettuu puolustamaan Teenaa ja tämän tyttäretä. Oikeudenmukaisuuden ideaa, johon hän uskoo.

“Droomoorilla oli nykyään kivääri. Hän alkoi ymmärtää hoikan, pitkäpiippuisen aseensa ja sen sileänä hohtavan tukin kauneuden. Ei hän silti halunnut ampua mitään elävää olentoa paitsi itsepuolustukseksi tai puolustaakseen jotakuta muuta.

Auta meitä John Droomoor ole kiltti meitä pelottaa kamalasti.

Hänellä oli hyvä olo DeLuccasta. Hän uskoi oikeuteen, mutta ei oikeuslaitoksen työkaluihin. *Silmä silmästä, hammas hampaasta.*

Lain saattoi ottaa omiin käsiinsä, mitä helvetin vikaa siinä muka oli?”

Droomoor, ensimmäisen persianlahdensodan veteraani, uskoo siis oikeuden toteuttamiseen. Samaan, jota myös tähtilippu omalla tavallaan edustaa.

Tapahtumapaikka, Niagaran putousten kyljessä tuo oman lisänsä tarinan tematiikkaan. Onhan Niagaran putoukset turistinähtävyys ja romantiikan tyyssija. Se on myös kahden Pohjois- Amerikkalaisen valtion rajapinta. Kanadan puolella avautuu villilänsi, jonne sivistyneen maailman edustajien, kahden pääepäillyn, uskotaan karanneen.

Teenaa ja Bethien tavoin myös John Droomoor on ulkopuolinen. Näiden kolmen, äidin ja tyttären, sekä nuoren poliisin välille syntyy outo rakkaustarina. Tytär rakastuu pelastajaan, mutta toimii myös tietyllä tasolla rakkauden sijaisena.

“Vasta vuosien päästä oivalsit: Rakastin häntä myös äidin takia. Koska äiti ei kyennyt.

Siksi se oli ollut kaksinkertaista rakkautta. Vaarallisen viiltävää, niin kuin kaksiteräinen veitsi.”

Droomoor puolestaan rakastuu siihen mitä naiset edustavat, autettavina. Jotta oikeudenmukaisuus voisi toteutua, kun elämä ympärillä pettää.

Romanttinen rakkaus sellaisena kuin me sen ehkä miellämme ei romaanissa toteudu. Pikkemminkin rakkaus on monimutkainen kudelma tunteista, jotka traaginen tapahtuma heissä sysää liikkeelle. Se ei ole valinta, se vain on.

Joyce Carol Oates, *Kosto: rakkaustarina*, suom. Kaijamari Sivill, Otava 2010